

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ ต่างก็มีกลยุทธ์วิธีการเฉพาะต่างๆกันออกไป แต่วิธีการหนึ่งซึ่งสามารถช่วยให้เกิดพัฒนาการเหล่านั้นได้ทุกด้านในระยะยาวก็คือ การปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา เพราะนี่เป็นวิธีการเดียวที่จะเพิ่มพูนคุณภาพของประชากรในชาติ อันเป็นกลไกสำคัญของพัฒนาการทั้งปวง ดังที่บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา คັນบุญเต็ก¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา ไว้ว่า

"การศึกษามีใช้แค่เพียงช่วยให้คนอ่านออกเขียนได้ มีความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี อันนำไปสู่ความเจริญทางวัตถุเท่านั้น แต่ยังช่วยอบรมฝึกฝนให้เป็นคนรู้จักช่วยเหลือ ความรู้ และประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ มีสติปัญญา กิจเป็น , คัดสินใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีสุขภาพทางกายและทางจิตสมบูรณ์ ช่วยลดมลภาวะจิตใจให้เป็นผู้มีศีลธรรม มีวัฒนธรรม มีมนุษยธรรม มีความรับผิดชอบต่องานของตนและให้สามารถปรับคนให้เหมาะสมแก่กาล-เทศะ เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่นานเมืองของการ ยิ่งกว่านั้น ความเป็นผู้มีมนุษยธรรมยังทำให้คนนำความรู้วิชาการ และเทคโนโลยีไปใช้ในทางก่อให้เกิดความผาสุกสมบูรณ์ และสันติสุขแก่มนุษยชาติอีกด้วย เมื่อบานเมืองใดประกอบไปด้วยประชากรที่มีการศึกษาเช่นนี้แล้ว บานเมืองนั้นก็ย่อมเจริญก้าวหน้า มีเสถียรภาพและความมั่นคงโดยแท้"

ในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ ของประเทศ อันได้แก่ระดับอุดมศึกษา ระดับ

1. บุญถิ่น อัตถากร และรัตนา คันบุญเต็ก, การเตรียมครู (พระนคร : โรงพิมพ์-
ครูสภา ลาดพร้าว, 2513), หน้า 1.

มัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษา นั้น ระดับที่สำคัญที่สุดและรัฐได้ลงทุนให้อย่างมากก็คือระดับประถมศึกษา เพราะการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาทุกระดับ เป็นการศึกษาระดับเดียวที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีโอกาสได้ศึกษา แต่สภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังบกพร่องอยู่มาก ดังที่สายชู² ได้กล่าวว่า "การศึกษาในโรงเรียนของเราในระดับประถมศึกษานั้น ได้มีการสำรวจวิจัยแล้วว่าแทบจะไม่ได้สอนอย่างอื่นเลย นอกจากมุ่งสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น แมแต่แบบเรียนวิทยาศาสตร์หรือสังคมศึกษา ครูและนักเรียนก็ใช้เหมือนเป็นแบบหัดอ่านภาษาไทยทั้งสิ้น" และแม้ว่าสภาพการเรียนการสอนจะเน้นแต่การอ่านออก เขียนได้ แต่ผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษาพบว่า "จากการสำรวจจุดจบระดับปีที่ 4 ไปแล้วปรากฏว่าอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ถึงร้อยละ 33"³ นี้ก็แสดงให้เห็นชัดแล้วถึงความบกพร่องอย่างมากของการศึกษาในระดับประถมศึกษาของเรา ทำให้เราต้องเพ่งเล็งไปยังคุณภาพของตัวจักรที่สำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอนคือ คุณภาพของครูประถมศึกษา

ครูประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นผลิตจากวิทยาลัยครู และสิ่งสำคัญมากสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อคุณภาพของครูประถมศึกษาเหล่านี้ก็คือ หลักสูตรฝึกหัดครูที่ทางวิทยาลัยครูใช้อยู่ ดังคำกล่าวของจิตรกร⁴ ที่ว่า "เมื่อพูดถึงคุณภาพของผลิตผล ต้องเจาะตรงไปที่คุณภาพของกระบวนการผลิต และเมื่อพูดถึงกระบวนการผลิตทางการศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องยกขึ้นมาพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนก็คือ หลักสูตร..."

²สายชู (นามแฝง), "การลงทุนในการอ่านออกเขียนได้," วิทยาสาร, (8 กันยายน, 2515), 11.

³อัมพร มีสุข, การปรับปรุงการนิเทศ เพื่อคุณภาพของการประถมศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516), หน้า 1.

⁴จิตรกร ตั้งเกษมสุข, "จุดบอดของการประถมศึกษากับการปฏิรูปการฝึกหัดครู," ศูนย์ศึกษา, (กรกฎาคม - กันยายน, 2517), 99.

หลักสูตรฝึกหัดครูที่ใช้ผลิตครูประถมส่วนใหญ่ในปัจจุบันคือ หลักสูตรประเภทสามัญ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. หลักสูตรประกาศนียบัตร (ป.กศ.) รับผิดชอบสำเร็จ มศ. 3 มาเรียนต่อ 2 ปี
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรครูประถม (ป.ป.) รับผิดชอบสำเร็จ มศ. 5 หรือ มศ. 6 มาเรียนต่อ 1 ปี
3. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (ป.กศ.สูง) รับผิดชอบสำเร็จ ป.กศ. หรือ มศ. 5 หรือ มศ. 6 มาเรียนต่ออีก 2 ปี
4. หลักสูตรปริญญาตรี รับผิดชอบสำเร็จ ป.กศ.สูง มาเรียนต่ออีก 2 ปี

แต่หลักสูตรที่ควรสนใจเป็นพิเศษคือ หลักสูตรฝึกหัดครูระดับ ป.กศ.สูง และ ปริญญาตรีฉบับพุทธศักราช 2519 ของสภาการฝึกหัดครู⁵ เพราะเป็นหลักสูตรล่าสุดซึ่งจะมีผลในการใช้อย่างกว้างขวางต่อไป หลักสูตรนี้มีโครงสร้างคร่าวๆ ดังนี้

1. ผลิตครูสาขาใหญ่ 2 สาขา
 - 1.1 สาขาประถมและมัธยมรวมกัน
 - 1.2 สาขาปฐมวัยและอนุบาลรวมกัน
2. จัดเป็นหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ
 - 2.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง มีการเรียนวิชาต่างๆ ตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 70 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน

⁵ สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ, มกราคม, 2520), หน้า 3 -9.

2.2 ระดับปริญญา มีการเรียนวิชาต่างๆ ตามเกณฑ์ไม่น้อยกว่า 65 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน

3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งสร้างเสริมคุณลักษณะทั้ง 3 ด้านคือ ความเป็นคนดี ความเป็นครูดี และความเป็นผู้มีความรู้ดี ตลอดจนส่งเสริมความถนัดทางการงานที่อาจเป็นวิชาชีพรองได้ โดยแบ่งกลุ่มวิชาใหญ่ๆ เป็น 3 กลุ่มคือ

3.1 กลุ่มวิชาพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ กลุ่มวิชาภาษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย

3.2 กลุ่มวิชาชีพครู ซึ่งได้แก่ วิชาการศึกษา ซึ่งรวมทั้งหลักการ เทคนิค และวิธีการ ที่จะสร้างเสริมความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานทางการศึกษา และส่งเสริมวิชาชีพครูให้เป็นอาชีพชั้นสูง

3.3 กลุ่มวิชาเฉพาะ ซึ่งได้แก่ วิชาการที่จะนำไปใช้สอน หรือปฏิบัติงานตามสาขาวิชาที่ถนัด หรือต้องการจะศึกษาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากกลุ่มวิชาใหญ่ทั้ง 3 กลุ่มแล้ว ยังมีวิชาเลือกอื่นๆ ที่อาจเลือกเรียนได้จากกลุ่มวิชาต่างๆ ทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อส่งเสริมการเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัดและความเหมาะสม ซึ่งสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตอย่างต่ำของกลุ่มวิชาเหล่านี้เป็นดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 หน่วยกิตขั้นต่ำของกลุ่มวิชาในหลักสูตร ป.กศ.สูง และ ปริญญาตรี ของวิทยาลัยครู

ระดับ	วิชาพื้นฐาน	วิชาพีชคณิต	วิชาเฉพาะ	วิชาเลือกอื่นๆ	รวม
ประกาศนียบัตรวิชา-					
การศึกษาระดับสูง	24	24	22	-	70
ปริญญาตรี	14	18	27	6	65
รวม	38	42	49	6	135

ในระดับ ป.กศ.สูง ให้เรียนวิชาเอก 14 หน่วยกิต วิชาโท 8 หน่วยกิต ในระดับปริญญาตรี ให้เรียนวิชาเอก 18 หน่วยกิต วิชาโท 9 หน่วยกิต แต่ตาเรียนเอกแบบกว้าง (ไม่ตองเรียนโท) ก็เรียน 22 หน่วยกิตในระดับ ป.กศ.สูง และเรียน 27 หน่วยกิตในระดับปริญญาตรี

เกี่ยวกับหลักสูตรฝึกหัดครูที่เราใช้กันมา ได้มีผู้พากันวิจารณ์กันไว้ต่างๆ กัน ประยูร ศรีประสาธน์⁶ มีความเห็นว่า

“หลักสูตรการฝึกหัดครูทุกระดับในขณะนี้ ล้วนแล้วแต่ล้าสมัย ไม่ตรงกับสภาพความต้องการและข้อเท็จจริงในปัจจุบัน เป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหามากกว่าการฝึกสอนหรือวิชาการศึกษา วิชาที่เรียนในแต่ละชั้น แต่ละระดับและแต่ละหลักสูตรก็มีมากเกินไปและก็

⁶ประยูร ศรีประสาธน์, “สภาพการฝึกหัดครูในประเทศไทย,” วารสารครูศาสตร์, (เมษายน - กรกฎาคม, 2516), 66.

ซ้ำๆกัน วิชาที่จำเป็นก็กลับเรียนน้อย เนื้อหาวิชาที่เรียนก็กว้างมากไม่สามารถนำมาปรับใช้กับชีวิตการเป็นครูในห้องเรียนและชีวิตประจำวันได้ วิชาการก็ศึกษาที่ฉาบฉวยแล้วแต่เอาแบบอย่างมาจากต่างประเทศ" อารี สุทธิพันธ์⁷ กล่าวว่า " ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตร ป.กศ. ต้น และป.กศ. สูงนั้น ก็มีเรื่องที่น่าพิจารณาปรับปรุงอยู่มาก เริ่มตั้งแต่ความมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ซึ่งจริงๆ แล้วก็คือ เนื้อหาวิชาในระดับปริญญาตรี กศ.บ. นั้นเอง แต่นำมาปรับปรุงใหม่ การลำดับเนื้อหาวิชาบางวิชาสับสน กว้างเกินไปในระดับปริญญาตรี หรือบางที่สูงกว่าด้วย ซึ่งเนื้อหาวิชาที่สูงกว่าระดับนี้ ตามองอีกด้านหนึ่งก็เป็นการดี เพราะช่วยใหญ่เรียนมีความรู้กว้างขวางทันสมัยขึ้น แต่พื้นฐานทั่วไปจะมั่นคงพอที่จะรับได้หรือไม่ยังไม่มีการวิจัยกันให้แน่นอนในแต่ละรายวิชา " สอน คร. เจริญผล สุวรรณโชติ⁸ เห็นว่า "กระบวนการของการฝึกหัดครูที่ถือได้ว่าเป็นขั้นสำคัญที่สุดในการผลิตครูก็ปรากฏว่า มีบางสิ่งบางอย่างไม่ตรงกับปรัชญาของการผลิตครู เช่นเดียวกัน เป็นต้นว่า หลักสูตรที่กำหนดขึ้นมานั้น กำหนดให้ครูเรียนมีความสามารถและมีความรู้ในวิชาสามัญที่เรียกว่า วิชาเอก วิชาโท มากจนเกินไป และผู้เรียนก็ไม่สามารถใช้วิชาเอก วิชาโทไปปฏิบัติงานได้ในชนบท นอกจากจะใช้ในการไปศึกษาต่อในระดับที่สูงต่อไป "

กรมการฝึกหัดครูเองก็ได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ⁹ ประเมินผลหลักสูตรฝึกหัดครู โดยให้ครูประจำการที่สำเร็จการศึกษาในระดับ ป.กศ. สูง จากวิทยาลัยครูและยังไม่ได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมกรอกแบบสอบถาม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

⁷อารี สุทธิพันธ์และเพื่อน, สภาวะการศึกษา (จักรานุกุลการพิมพ์, 2517), ไม่มีหน้า.

⁸เจริญผล สุวรรณโชติ, "การผลิตครู หรือการฝึกหัดครู," มิตรครู, (30 พฤศจิกายน, 2518), 22.

⁹กรมการฝึกหัดครู และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ การติดตาม-ผลการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : เอราวิณการพิมพ์, ตุลาคม, 2519), หน้า 33-35.

1. ความรู้ความสามารถในวิชาการศึกษาไม่ขอเพียงต่องานที่ได้รับมอบหมายในปัจจุบัน
2. รายวิชาที่เป็นประโยชน์มากได้แก่ จิตวิทยาการศึกษา หลักการสอน พัฒนาการเด็ก ภาษาไทย สังคมศึกษา
3. รายวิชาที่เป็นประโยชน์น้อยได้แก่ บรรณารักษศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ลูกเสือ อนุชาชาค
4. เปรียบเทียบระดับความสำคัญของวิชาต่างๆ โดยเรียงลำดับจากวิชาที่มีประโยชน์มากไปหาวิชาที่มีประโยชน์น้อยเป็นดังนี้

หมวดวิชาสามัญ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ

หมวดวิชาพิเศษ คือ พละนามัย เกษตรกรรมศิลป์ ศิลปศึกษา หัตถศึกษา คหกรรมศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ ลูกเสือ-อนุชาชาค บรรณารักษศาสตร์

หมวดการศึกษา คือ จิตวิทยาการศึกษา หลักการสอน พัฒนาการเด็ก หลักการศึกษา วิธีสอนภาษาไทย วิธีสอนคณิตศาสตร์ วิธีสอนสังคมศึกษา วิธีสอนวิทยาศาสตร์ การฝึกสอนและวิธีสอนภาษาอังกฤษ

กอรชอน เจ กัตัน และ เอ คันทาวี¹⁰ วิจารณ์หลักสูตรฝึกหัดครูของไทยว่า

1. เนื้อหาไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

¹⁰ Gordon J. Guiton, and A Tantawi, Thailand : Teacher

Education (Paris : UNESCO Head Quarters, 1970), p. 80.

2. บรรจุเนื้อหาวิชาในหลักสูตรมากเกินไป
3. เนื้อหาในหลายวิชาซ้ำซ้อนกัน
4. หลายวิชาไม่ค่อยมีเนื้อหาสาระ และวิชาเหล่านั้นไม่ค่อยสัมพันธ์กัน
5. นักศึกษาไม่ได้เรียนวิชาเอกที่ลึกซึ้งนัก
6. เนื้อหาวิชาการที่ศึกษาส่วนมากเป็นเรื่องราวของต่างประเทศไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นจริง หรือสภาพของไทยโดยตรง
7. วิชาที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีสอนมักเป็นเรื่องทั่วไป และเป็นนามธรรมมาก
8. ผลผลิตที่ได้รับไม่สอดคล้องกับวิชาชีพหรือมาตรฐานที่ตั้งไว้

ข้อคิดเห็นของบุคคลากรต่างๆ เหล่านี้เกี่ยวกับหลักสูตรฝึกหัดของครู ของไทย เป็นสิ่งเร่งให้ต้องพิจารณาหลักสูตรฝึกหัดครูที่เราใช้อยู่เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการตรวจสอบหรือการประเมินผลหลักสูตรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำดังที่ ครอนบาช ¹¹ กล่าวว่า "หลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ในเมื่อสังคมเปลี่ยนไป หลักสูตรก็ต้องเปลี่ยนไปตามความต้องการของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้การประเมินผลหลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง" และหลักสูตรฝึกหัดครูที่ใช้อยู่ในปัจจุบันั้นักจัดเป็นหลักสูตรระดับอุดมศึกษามั้ง ป่วย อิงภากรณ ¹² ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า "หลักสูตรอุดมศึกษานั้นเนื่องด้วยเป็นวิทยากรชั้นยอดของทุกสาขาวิชา ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงกำหนดอายุตลอดเวลา เพื่อให้ให้นักเรียนและอาจารย์เดินตามวิทยาการทัน หลักสูตรชั้นอุดมศึกษาจึงต้องคล่องตัวเปลี่ยนแปลงได้ความสมัย"

¹¹ Lee J. Cronbach, "Course Improvement Through Education," Teacher College Record, 64 (1963), 675.

¹² + ป่วย อิงภากรณ, "ข้อคิดเรื่องอุดมศึกษา," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, (กรกฎาคม, 2514), 3.

ปัจจุบันแนวโน้มของหลักสูตรใหม่ในวงการฝึกหัดครูต่างประเทศ อย่างเช่นที่ สหรัฐอเมริกา จะเป็นหลักสูตรฝึกหัดครูที่คำนึงถึงสมรรถภาพของการ เป็นครูเป็นสำคัญ เรียกชื่อว่า Competency-based Teacher Education (การจัดการฝึกหัดครูแบบสมรรถฐาน) ¹³ หลักสูตรแบบนี้เป็นหลักสูตร ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการฝึกหัดครู ว่า จะให้ครูมีสมรรถภาพในการเป็นครู (ความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ซึ่งกำหนดจากบทบาทและ หน้าที่ของครู ในการที่จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาที่จะออกไปเป็นครู โดยให้สัมพันธ์กับสมรรถภาพในการเป็นครูที่กำหนดและดำเนินการไว้

แต่ในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของไทยเราเดี๋ยวนี้ เรายังไม่สามารถจะจัดหลักสูตร แบบสมรรถฐานอย่างเต็มรูปได้ เพราะต้องอาศัยเวลาอีกนาน ในการเตรียมความพร้อม ด้านต่างๆ เช่น การหาผู้เชี่ยวชาญในการจัดหลักสูตรแบบนี้ เอกสาร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และการเปลี่ยนความเชื่อของอาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารการศึกษาในการฝึกหัดครูเกี่ยวกับรูปแบบ ของหลักสูตร สิ่งที่เราพอจะทำได้โดยไม่ยากนักก็คือ การหาสมรรถภาพที่จำเป็นของครูไทย แล้ว ศึกษาหลักสูตรฝึกหัดครูที่เราใช้อยู่ว่าให้ช่วยใหญ่เรียนมีสมรรถภาพตรงตามที่หาไว้อย่างไร แค่นั้น ควรจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่าง เพื่อให้ผลผลิตของการใช้หลักสูตรนี้มีสมรรถ- ภาพตรงตามที่เราคั่งไว้อย่างครบถ้วน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว แนนกวิชาประถมศึกษ ณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ- มหาวิทยาลัยและองค์การ UNICEF ได้เล็งเห็นความสำคัญของการกำหนดขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการผลิต. อบรมและคัดเลือก ครูประถมศึกษาที่มีคุณภาพ จึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์- มาตรฐานของครูประถมศึกษาขึ้นโดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกรมการฝึกหัดครู

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโครงการวิจัยนี้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2518 โดยได้ดำเนินการในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ของภาคที่ 1¹⁴ เสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้เขียนมีความสนใจในเรื่องหลักสูตรการฝึกหัดครู จึงได้เข้าร่วมเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการกังก้าวและวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนที่อยู่ในชั้นที่ 3 ของภาคที่ 1¹⁵ คือการพัฒนาแบบจำลองโปรแกรม 1 เพื่อปรับปรุงการศึกษาสำหรับครูประจำการและนักเรียนฝึกหัดครู ในสถาบันฝึกหัดครูประถมศึกษา โดยผู้เขียนได้วิจัยเรื่องการตรวจสอบแบบจำลองขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษากับหลักสูตรวิทยาลัยครู ซึ่งการดำเนินการวิจัยในชั้นนี้มีนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาประถมศึกษา จำนวน 5 คน เป็นคณะผู้ช่วยวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาในแบบจำลองกับหลักสูตรการฝึกหัดครู
2. เพื่อนำผลการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลมารวบรวมเป็นข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการฝึกหัดครู แก่สภากาการฝึกหัดครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนในวิทยาลัยครูโดยเทียบ

¹⁴ แผนกวิชาประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการวิจัยที่ (C)(d), "ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับประถมศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการฝึกหัดและอบรมครูระดับประถมศึกษา," (อัดสำเนา), หน้า 3.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

กับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษาในแบบสำรวจหลักสูตรและรายวิชาเรียนของวิทยาลัยครู

2. ศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยครูระดับ ป.กศ. ชั้นสูง และปริญญาตรีตามหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 ฉบับที่พิมพ์เป็นเล่มเมื่อเดือน มกราคม พ.ศ. 2520
3. วิทยาลัยครูที่ไปศึกษาคือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูพินุดสงคราม วิทยาลัยครูสกลนคร วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูอุดรธานี วิทยาลัยครูเทพสตรี วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูเพชรบุรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และวิทยาลัยครูนครปฐม
4. บุคลากรที่สอบถามหรือให้กรอกแบบสอบถามคือ อาจารย์ในวิทยาลัยครู กังกล่าวซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับหลักสูตรทั้งในคานบริหารงาน วิชาการและในคานการสอน

ความจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะปฏิรูปการปกครองหลายครั้ง จึงอาจทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง
2. เนื่องจากหลักสูตรที่ศึกษานี้อยู่ในระหว่างทดลองใช้เป็นปีแรก จึงยังเป็นการใช้ไม่ครบทั้งหลักสูตร รายวิชาที่จะเปิดในปีการศึกษา 2520 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรก็ยังมีไม่สมบูรณ์ ในบางวิทยาลัยครู และอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อนำไปปฏิบัติจริง

ขอตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ได้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้เพราะสร้างขึ้นตามผลที่ได้จากการวิจัยเรื่องขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามอาจารย์ในวิทยาลัยครูดังกล่าว และจากการไต่ถามแบบสอบถามเพื่อความจริงทุกประการ

คำจำกัดความ

1. หลักสูตรวิทยาลัยครู หมายถึง หลักสูตรที่วิทยาลัยครูใช้ตามหลักสูตรสภาการศึกษา พุทธศักราช 2519 ฉบับที่พิมพ์เป็นเล่ม เดือนมกราคม 2520
2. เอกสารหลักสูตร หมายถึง หนังสือหลักสูตรสภาการศึกษา โครงการสอน และแผนการสอน ซึ่งมีไว้สำหรับใช้ในการสอนนักศึกษา ในปีการศึกษา 2519 และปีการศึกษา 2520
3. วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันผลิตครูซึ่งสังกัดกรมการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
4. อาจารย์วิทยาลัยครู หมายถึง ข้าราชการพลเรือนที่ทำงานในวิทยาลัยครู ซึ่งมีหน้าที่บริหารการศึกษา หรือทำการสอนนักศึกษาระดับ ป.ศ. ชั้นสูงและปริญญาตรีในปีการศึกษา 2519
5. ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง ปริมาณของหน้าที่และมาตรฐานที่ใช้เป็นเครื่องแสดงถึงคุณภาพของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หมวดคือ หมวด ก. ความรู้ของครู (ความรู้วิชาสามัญ และความรู้วิชาครู) หมวด ข. ทักษะในการสอนของครู หมวด ค. ทัศนคติของครู และหมวด ง. หน้าที่และงานของครู

6. แบบจำลองขอบเขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา หมายถึง แบบจำลองที่คณะผู้วิจัยโครงการวิจัยขอบเขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้สร้างขึ้น

7. หน่วยกิต/ชั่วโมง หมายถึง จำนวนหน่วยกิตและชั่วโมงเรียนใน 1 สัปดาห์

8. วิชาบังคับพื้นฐาน หมายถึง วิชาบังคับในกลุ่มวิชาพื้นฐาน ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน

9. วิชาเลือกพื้นฐาน หมายถึง วิชาเลือกในกลุ่มวิชาพื้นฐาน ซึ่งนักศึกษาแต่ละคนจะเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้

10. วิชาบังคับวิชาชีพ หมายถึง วิชาบังคับในกลุ่มวิชาชีพครู ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน

11. วิชาเลือกวิชาชีพ หมายถึง วิชาเลือกในกลุ่มวิชาชีพครู ซึ่งนักศึกษาแต่ละคนจะเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้

12. วิชาบังคับเอก, โท หมายถึง วิชาที่นักศึกษาสาขาวิชาเอก, วิชาโท นั้นจะต้องเรียน

13. วิชาเลือกเอก, โท หมายถึง วิชาที่นักศึกษาสาขาวิชาเอก, วิชาโทนั้น จะเลือกเรียนหรือไม่ก็ได้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรสถาการฝึกหัดครู ให้สามารถผลิตครูประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพตาม เกณฑ์มาตรฐานและสอดคล้องกับภาวะสังคมปัจจุบัน